

Základní informace MŽP o protipovodňové ochraně v oblasti Nových Heřminov

Návrh konečné varianty opatření na snížení povodňových rizik v povodí horního toku řeky Opavy je kompromisním řešením. Dostupné studie bohužel jednoznačně prokázaly, že hledání optimálního řešení ochrany před povodněmi na horním toku řeky Opavy není, vzhledem ke geomorfologické specifičnosti území, možné nalézt bez vodní nádrže v blízkosti Nových Heřminov.

Oproti původně navrhovanému řešení v podobě velké nádrže Nové Heřminovy o objemu 37 milionů m³ znamená nakonec zvolené kompromisní řešení především komplex přírodě blízkých opatření, ale také zmenšenou variantu nádrže o objemu 16 milionů m³. Nehrozí tak zánik obce Nové Heřminovy, za oběť nádrži tak padne namísto celé obce pouze 18 obytných domů.

Protipovodňová ochrana na horním toku Opavy je prvním případem komplexního řešení, které významně počítá se zapojením především přírodě blízkých opatření v krajině – počínaje suchými poldery a konče změnami v zemědělském hospodaření. Navrženým řešením zároveň MŽP dává jasně najevo, že technická opatření, která dosud nekompromisně likvidovala říční ekosystémy, mohou být navržena tak, že současně vyřeší protipovodňovou ochranu i dobrý ekologický stav vodního toku a údolní nivy.

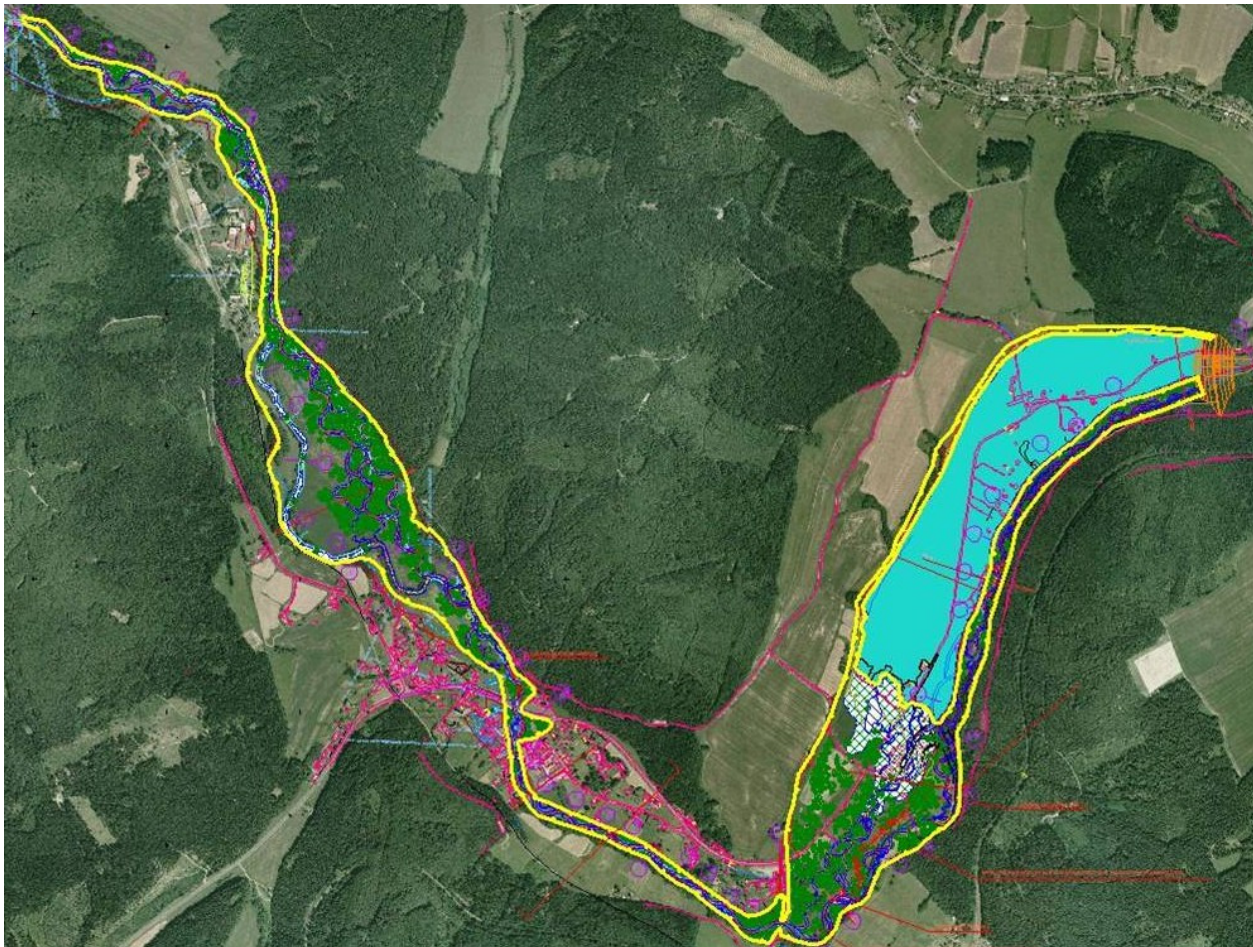
Z celkové plochy všech navržených opatření zaujímají přírodě blízká opatření:

- podél toku cca 55 % plochy (20 km revitalizací)
- v ploše povodí 100 % plochy
- v nádrži cca 11 % z celkové plochy nádrže (15 ha kompenzačních opatření).

Navržena jsou přírodě blízká opatření typu:

- v nádrži je navrženo významné kompenzační opatření v podobě unikátního ekosystému říční delty a podélné dělící hráze, která zajistí volné kontinuum revitalizované Opavy a současně zvýší retenční objem nádrže
- podél toku jsou navržena revitalizační opatření umožňující využití údolních niv k rozlivům a obnovu ekosystémů větvičího se štěrkonosného toku, který již v historickém vývoji na území České republiky téměř zanikl. Navrženým řešením bude získáno cca 20 km revitalizované řeky Opavy od Kunova po Krnov, včetně její navazující nivy v nezastavěných územích, pro unikátní dynamický vývoj říčního a nivního ekosystému.
- v ploše povodí jsou navržena opatření, která umožňují snížit vodní erozi a eliminovat zatížení vod živinami, zvýšit retenci vody v krajině a současně zachovat produkční schopnosti půdy. Tato opatření souvisí s naplňováním správné zemědělské praxe. Jedná se například o protierozní rozmísťování plodin a vhodný směr výsadby; správný management hospodaření na orné půdě; protierozní meze, průlehy, příkopy, hrázky či menší nádrže, doplněné vhodnými výsadbami dřevin, apod. Dále jde o opatření v lesích jako je změna druhové skladby ve prospěch přirozeného druhového složení, zvýšení věkové rozmanitosti lesních porostů, uplatnění šetrných technologií pro minimalizaci poškození půdního profilu, apod. Vzhledem k časově omezeným finančním zdrojům (OPŽP) a pokročilému rozpracování návrhů přírodě blízkých opatření, požaduje MŽP realizovat tato opatření přednostně.

Nádrž Nové Heřminovy je navržena o celkovém objemu 16 milionů m³, z toho zásobní objem představuje 3 miliony m³ (stálý objem vody) a ochranný prostor činí 13 milionů m³, z čehož jednoznačně vyplývá, že hlavní funkcí nádrže je protipovodňová ochrana. Náklady na realizaci této varianty představují cca 7,6 miliardy Kč, z toho na samotnou nádrž 2,4 miliardy Kč.

Situační mapka ukazuje protipovodňové řešení v oblasti Nových Heřminov a dokládá rozdíl mezi původní variantou velké přehrady (žlutá linka) a zvoleným řešením (modrá plocha).

Studie rozvoje obce Nové Heřminovy

Ministerstvo životního prostředí na své náklady zadává studii budoucího udržitelného rozvoje Nových Heřminov. Rozhodnutí vlády o projektu protipovodňových úprav ukončí třicet let trvající stavební uzávěru, která dosud blokovala rozvoj obce.

„Starostovi Nových Heřminov Jílkovi jsem předal návrh zadání Studie udržitelného rozvoje obce. Cílem je vytipovat konkrétní projekty a možnosti jejich financování z Evropských fondů a prostředků státního rozpočtu. Je nyní na obci, aby podle vlastních potřeb zadání upravila tak, aby výslednou studii mohla skutečně využít pro svůj další sociální, hospodářský a kulturní rozvoj,“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík při své červencové návštěvě v obci. Studie může například vytipovat možné finanční zdroje pro stavbu čistírny odpadních vod, revitalizaci průmyslových ploch, zlepšení dopravní obslužnosti, obnovitelné zdroje či projekty sociálního a komunitního rozvoje.

Stručné shrnutí vývoje kauzy

V červenci 1997 zasáhla mimo jiné i obce a města v povodí Opavy ničivá povodeň. Nejhorší situace byla podél páteřních toků povodí horní Opavy – podél Opavy a Opavice, tedy mezi Novými Heřminovými a Opavou. Nejvíce postižen byl Krnov, který zasáhla tisíciletá voda.

Ohrožení obyvatel a rozsáhlé škody, které povodeň způsobila vedly samosprávu i státní správu k jednoznačnému závěru – zajistit zvýšení protipovodňové ochrany v této oblasti.

Do roku 2006 vznikla celá řada studií navrhujičích řešení ochrany před povodněmi v této části povodí řeky Opavy. Zadavatelem těchto studií bylo v převážné většině Povodí Odry, s.p.. Z těchto studií vyplynuly čtyři možné varianty řešení – opatření v krajině (zalesnění, zatravnění), suché nádrže a soustava menších retenčních nádrží, zkapacitnění koryt v sídlech a vodní nádrž Nové Heřminovy.

V roce 2003 zastupitelstvo Moravskoslezského kraje schválilo „Koncepční rozvojový dokument pro plánování v oblasti vod na území Moravskoslezského kraje v přechodném období do roku 2010 – část D Oblast ochrany před povodněmi“. Tímto dokumentem byla vybrána varianta výstavby nádrže Nové Heřminovy doplněná opatřeními v krajině povodí (zatravnění, zalesnění). Následně se Moravskoslezský kraj obrátil na Ministerstvo zemědělství s doporučením zpracovat projektovou dokumentaci zahrnující vybudování ochranné vodní nádrže Nové Heřmanovy a požádalo vládu o uvolnění potřebných finančních prostředků.

V roce 2004 Unie pro řeku Moravu nechala zpracovat studii „Zkapacitnění koryta řeky Opavy v Krnově“, jakožto alternativní řešení k vodní nádrži Nové Heřminovy. V roce 2005 byla tato studie předána Ministerstvu životního prostředí. To studii akceptovalo a podrobilo ji oponentuře odborníky ze Slovenska, Nizozemí a Německa. Všechny oponentury prokázaly, že navržené zkapacitnění koryta řeky v Krnově je možné, ale účinek tohoto opatření stačí pouze na stoletou vodu a to ještě v případě, že množství vody přitékající do Krnova bude regulováno. Oponentury se shodly, že se jedná o vhodné opatření, avšak pouze v systému dalších protipovodňových opatření.

V roce 2006 Ministerstvo zemědělství předkládá do vlády návrh materiálu „Zabezpečení přípravných prací pro realizaci ochranné vodní nádrže Nové Heřminovy v kombinaci s opatřeními v krajině povodí horního toku řeky Opavy“. MŽP tento materiál v rámci meziresortního připomínkového řízení rozporovalo, a to proto, že se zabýval pouze výstavbou vodní nádrže jako jediným možným řešením protipovodňové ochrany Krnova a neřešil problém celého povodí Opavy. Na základě toho vláda 10. května 2006 uložila ministru zemědělství ve spolupráci s ministrem životního prostředí pokračovat v přípravě podkladových a přípravných prací. V říjnu 2006 vznikla meziresortní pracovní skupina, která zadala zpracování společného odborného nezávislého a expertního posudku k problematice ochrany před povodněmi v povodí horní Opavy u renomovaných vysokých škol – ČVÚT Praha a VÚT Brno. Výsledkem bylo doporučení řešení protipovodňové ochrany ve třech variantách – nulová varianta, varianta velké nádrže Nové Heřminovy a varianta menší nádrže Nové Heřminovy v kombinaci s dalšími opatřeními. Třetí varianta byla posudkem doporučena k rozpracování.

Výsledek tohoto posudku byl podkladem pro materiál předložený vládě v březnu 2007. Vláda 12. března 2007 uložila ministru životního prostředí ve spolupráci s ministrem zemědělství zajistit zpracování konkrétních přírodě blízkých opatření v ploše povodí ke snížení ohrožení povodněmi povodí horního toku řeky Opavy. Zároveň uložila ministru zemědělství ve spolupráci s ministrem životního prostředí zajistit zpracování variantního návrhu snížení ohrožení povodněmi v předmětném území menší variantou nádrže Nové Heřminovy v kombinaci s dalšími opatřeními s využitím přírodě blízkých opatření.

Na základě všech těchto a řady dalších podkladů rozhodla vláda o tom, že protipovodňová ochrana na horním toku Opavy bude zajištěna právě kombinací celého komplexu přírodě blízkých opatření v kombinaci s menší nádrží v Nových Heřminovech.

Studie protipovodňových a protierozních opatření na horní Opavě zpracovaná MŽP je k dispozici na: http://www.ochranavod.cz/04/04/02/Horni_Opava_souhrnna_zprava.pdf.

Kontakt: Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP, tel.: 267 122 040, 724 175 927, e-mail: jakub.kaspar@mzp.cz, www.mzp.cz